

TELEGRAFUL ROMÂN

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL:

Pentru Sibiu pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru monarhie pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl.
Pentru străinătate pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3 fl.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei arhidieceșane Sibiu, strada Măcelarilor 47.
Correspondențele sunt a se adresa la
Redacțiunea „Telegraful Român”, strada Măcelarilor Nr. 20.
Epistole nefrancate se refuză. — Articuli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE:

Pentru odată 7 cr., — de două ori 12 cr., — de trei ori
15 cr. rēadul cu litere garmond — și timbru de 30 cr.
pentru fie-care publicare.

Sibiin, 14 Aprile.

Suntem în ajunul sinodului arhidieceșan. Biserica noastră őr e chemată prin reprezentării sei, ca să continue opera mărețā de a ridicā pe poporul nostru și a l pune în condițiuni onorabile, în condițiuni, de cari sē nu mai profiteze absolutismul și demagogia, ci numai ȳmenii reali, ȳmenii muncitori, aceia ce sacrificā viața lor, în serviciul cauzei sante a nēmului nostru. Cu respect și recunoștință pronunțăm totdeuna cucele acelor, cari s'au intrunit cu un cuget și simțire spre a ne dā o constituțiune bisericească, după care sē ne regulām trebile nōstre, așa cum ne convine, cum ne pōte fi mai priincios și cum mārșpreț mai bine trebuințelor nōstre. Punem mare preț pe constituțiunea bisericească și am cerut și cerem necontenit, ca ea sē se ingraveze mai mult în inimile nōstre decât în paginile statutului organic, și astfelu convinși, că partea preponderantā a aleșilor clerului și poporului nostru, sunt convinși unul ca unul de trebuințele celor ce i-a trimis și onorat cu mandati, credem că-și vor da simlita, ca tot mai mult și mai mult sē contribuie a satisfice trebuințelor reclamate de bisericā.

Din rapōrtele ce le va prezentā Venerabilul consistoriu ne vom convinge mai bine, dacā biserica dā înainte, ori stagnēzā, face progres, ori e împedecată în cursul dezvoltării ei prin ȳmeni nedestoinici, și în genere prin organe, cari nu-și cunosc chemarea, nu au inimā pentru binele și fericirea poporului. Dacā calea cea dintāiu o vom constatā, bucurie va umplē inimile și sufletele nōstre, cāci de alte bucurii și așa nu suntem pārtași decât, cānd putem vedē, ridicāndu-se colea o scōlā, ici o bisericā, cāte un fond menit a dā urmașilor nostri aceea, ce nouā nu ne a fost dat sē avem, mārșgāerea de a ne cultivā mai cu înlesnire, de a ne apropiā mai cu ușurință de isvōrele cele bune și dātātore de viață ale sciinții, de ȳmenii, cari sē se identifice cu propagarea și respectarea principiilor morali, cari sunt baza fericirii omenești.

Și mai mare ne va fi bucuria, cānd vom cāștigā convingerea, că avutul nostru este pus în mārș curate, sē administrēzā în regulā și că din acel avut putem tot mai mult și mai mult sē îmbunātāțim sōrteu acelor, ce trāesc în nemijlocita apropiere a poporului, cari lucrā pentru de a i deschide ochii minții și ai inimei, ca în venitoriu sē nu mai fie romānul ce a fost, unēltā ȳrbā pentru scopuri strēine, ci un popor consciu de drepturile lui cetățenesci,

un popor cu putere de viață și cu ambițiunea aceea nobilā de a se ridicā dacā nu mai sus, dar cel puțin acolo, unde sunt aceia, cari mult au contribuit la starea tristā, în care se gāsește încā în marea lui maioritate.

Lucrarea nōstrā deci e o lucrare culturalā, o lucrare ce trebuie sē întimpine plăcerea și aprețiarea tuturor ȳmenilor de bine, tuturor acelor ce iubesc ordinea, iubesc lumina și condamnā intunecul.

Avem mult de făcut, avem multe pēcate vechi de curățit, avem sē luptām cu nenumerate pedeci, cari se pun în drumul nostru, dar pe tōte le vom învinge, încetul cu încetul, numai bunăvoință și pricepere sē avem. În fruntea bisericei din norocire stā ađi un bărbat probat, cu caracter binele, o inimā nobilā, care bate cu căldură pentru binele credincioșilor sei și pentru ridicarea lor, și avem garanță, că biserica sub atare cărmăciu va merge tot mai în spre bine, instituțiunile ei vor fi regulate după principiile cele mai liberali și sănētose, și încāt va fi posibil, în fruntea afacerilor pentru viitoriu din ce în ce vor deveni ȳmenii cei mai onesti și activi, cei mai zeloși, și cei mai cu pricepere.

Fără aceste condițiuni nu putem dā în spre bine, și e necesariu, ca tōți factorii sē se împreune la aceea lucrare, pe care lurchierele conducătorii al sinodului nōstre de un larg șir de ani o a designat.

Conclusele ce se aduc, au sē fie o consecință a trebuințelor și intereselor bisericei, și de aceea ele trebuie sē fie apreciate de întregā biserica, őr nu de nescari aspirațiuni de partid sēu de nisce esigențe individuali, cāci aceste de regnū aduc numai rēu și nutresc patimile.

Din norocire în timpul din urmă pare că s'a mai domolit spiritele, biserica își eserțiazā influința sa binefăcētore peste tot locul, și după putință sē nisuesce după un program bine precizat a împēcā multe trebuințe, a alinā multe suferințe și a adăpostī pe cei mai buni fii ai sei, ale înlesni traiul și îndulci viața, virtuți ce urmează să se înfrāng plăcut în ochii tuturor celor ce urmāres se înfrāng viața nōstrā bisericească și nu sunt preocupați. În viitoriu ea va fi tot mai potinte, puterile ei vor fi tot mai mult și mai mult rađele binefăcētore, ce le va revērsā, numai paciință trebuie sē avem, și sē cugetām, că ce am fost înainte de acēsta cu cāte va decenii și ce suntem ađi. În trecut desconsiderați, ađi cu un cler destul de lumnat; în prezent fără școli, ađi pe multe locuri cu nisce învățatori, cari ar face onōre ori cārui popor cu stabilimente culturale de sute de ani, și dacā tōte aceste sunt vēdite, și nu

le pōte trage nimenea nici cei mai neimpēcāți dușmani ai nostri la indoelā, datori suntem sē privim cu încredere la biserica, cu încredere la cei ce o conduc și cu încredere în un viitoriu mai bun și mai fericit.

Sporindu-se ȳmenii, cari cugetā drept, ȳmenii cari doresc cu sinceritate progresul, despotismul va rēcī de sine, principiile de legalitate și de iustitiē vor triumfā, cāci vor gāsi totdeuna întreprēți și aderenți.

Privim deci cu încredere în viitoriu și la lucrarea sinodului, ce se va intruni mārș, đicēnd membrilor sinodali un „Bine a-ți venit.”

Revista politicā.

Decānd cu intrarea noilor ministri în actualul cabinet al dlui Coloman Tisza nu se mai vorbește decât de reforme radicale, ce au planuit ale întroduce atāt ministrul de finanță, de iustitiē cāt și cel de interne.

Ministrul de finanță, dl Alesandru Wekerle a ținut înainte alegētorilor sei din Baia-mare o vorbire, în carea — în tocmai ca premierul Tisza înainte alegētorilor din Oradea-mare — și-a dezvoltat întregul seu program din Ministerial.

Noul ministru de finanță umblā cu planuri mari: Reformā în administrațiunea finanțiarā și în întregā administrațiune politicā cu scop de a se largi sfera de administrațiune a statului și a se mārșinī administrațiunea autonomā; reforma dārilor directe, converșiunea întregii datorii a statului, ridicarea losurilor și restabilirea valutei.

Precum se vede ministrul destāșurā un program urias, încāt abia i-ar fi cu putință al realizā în întregā duratā a unui ministeriu; activitatea de pānā acum a dlui Wekerle însē este o garanță, că deși nu-și va putē realizā întregul program, va realizā o parte însemnatā a programului și anume aceea, care recere mai mare urgență; în tot cazul aceea care recere va aduce o îmbunātāțire în finanțele Ungariei.

Desideriu Szilāgyi, ministrul iustitiēi în scrisōrea adresatā alegētorilor din Pojon a đis, că dēnsul vede politica practicā a Ungariei hotārītā prin lipsa în o absolutā siguranță a păcei; prin necesitatea pregătirilor de rēsboiu precum și prin reformele și ordinea necesarā la visteria statului. El pārținește o economie jertfā, care promovēzā dezvoltarea politicā și economicā a Ungariei; voesce însē ca reforma judițialā sē mērgā mārș în mārș cu cea administrativā; în

FOIȚA.

Un amic al điarului nostru ne recērcā se dām publicității immurile urmātore, compuse de Iraclie Porumbescul, paroch în Bucovina.

Imnul bisericei.

I.

Cānd în đi de sērbātore
Rugei clopot ađim,
Tōți creștinii, mic cu mare (bis)
La biserici sē grābim, (bis)
Pe Dumneđeu sē-l slāvim.

II.

Frate, noi, cāci lângā frate
In biserică cānd stām
Și cu inime plecate (bis)
Sfānta „slujbā” ascultām, (bis)
Mult, o, mult ne mārșgāem.

III.

Lumea-i de primeđii plinā,
Nefacetat ce neîmbulđesc;
Ērā ruga cea creștinā (bis)
Este un paloș îngeresc, (bis)
Relele nu îndrāngesc.

IV.

Veđi, mieluți 'n timp de varā
La isvōre cum grābesc,

Cum a setei ferbințelā (bis)

A și-o recori doresc (bis)

Și apoi veselī dānțuesc.

V.

Astfelu omul în viață
Duce sete, duce dor
De întārire, de dulcēțā, (bis)
De un ceresc și sfānt isvor, (bis)
Sufletul recoritoriu.

VI.

Și în biserici isvoresce
Riul cel dumneđeesc,
Ce ndulcesce și ntāresce (bis)
Pe tot omul creștinesc, (bis)
In amarul pāmēntesc.

VII.

De aceea în sērbātore
Clopotul cānd ađim,
Tōți creștinii, mic cu mare (bis)
La biserici sē grābim, (bis)
Sufletul sē ne'ntārim!

Iraclie,
paroch în Frātānțul nou.

Imnul scōlei.

I.

Điva o face sfāntul sōre,
Ochii trupului sunt sori;
Dar a minții luminare
Se revērsā ađi prin scoli (bis)

II.

Fār de sōre îi negrā nōpte,
Fār de ochi e ca în mōrmēnt;
Inșē mult mai tristā sōrte
Este minții ochi lipsēnd (bis).

III.

O, și biata țērānime
Minții ochi cāci n'a avut,
A înșelat-o ori-și cine,
Au înșelat-o, cum a vrut (bis).

VI.

Și împēratul, care este
La tōți binevoitoriu,
El de aceea și doresce
Și țērānul sē aibā scoli (bis).

V.

Sē aibā scoli, care i-or spune
Cum el are a trāi,
Ce drept are el în lume,
Cum de rēu a se pāđi (bis).

VI.

Hai deci frați, hai soriōre,
Hai la scōlā sē umblām;
Cu a învățari scumpi odōre
Mintea sē ne-o înzestrām (bis).

Iraclie,
paroch în Frātānțul nou.

Imnul „Iordanului”.

I.

Strigā glāslu în pastie:
„Calea domnului gātiți!”
Deci cu psalmi de bucurie

Nēmuri, la Iordan grābiți!
Cāci spre Iordan Christos astāđi pāșesce.
El sē se boteze prin Ioan voesce.
Calea-i deci i-o înmārșđriți!

II.

Cel-ce sōrelui dā razā
Lumei vecinic împērat,
Tainā mare ađi așađā
Sē ne spele de pēcat
Prin botez el astāđi raiul ni-l deschide,
Prin botez el astāđi iadul ni-l inchide,
Fie în veci prelāudat!

III.

Ale apelor isvōre
Astāđi cursul își opresc
Îngeru, lunā, și stele, sōre
Stau cu fricā și privesc;
Cum colo, la riu, la riu la Iordan
Spre a primī botezul vine la Ioan
Inșuși Domnul cel ceresc.

IV.

Treimea se înfāțisēzā:
Tātāl, Fiu, Duchul sfānt;
Fiul, ca om se botēzā,
Duchul, ca porumb sburānd,
Ēr Dumneđeu Tātāl din ceriuri grāșesce
Cest ce se botēzā, fiul meu el este
Ascultați de al lui cuvēnt!

Iraclie,
paroch în Frātānțul nou.

acesta vede concentrate toate puterile națiunii. In viața judiciară vrea să ridice cel mai strict simț de datorință și spre scopul acesta va elabora o lege disciplinară practică. Rolul principal al națiunii se bazează pe păzirea egalității de drept, care a fost și ideea mișcărilor de eliberare în 1848. Intre cetățeni nu trebuie să existe părere de despărțire, ci trebuie, ca toate religiunile, naționalitățile și totă viața socială să formeze în privința dreptului un singur mădulariu al organismului statului. In egalitatea tuturor cetățenilor se află puterea națiunii.

Căsătoria civilă încă vrea să o introducă facultativ; compromisul cu Austria 'l va respecta; decentralizarea tabelor e necesară și tot asemenea introducerea unui nou drept de ereditate. In contelegeru cu dl Tisza va tăia cu secura la rădăcinile administrațiunii îmbătrânite, al cărui sistem numai e de loc practic, va înzestră administrațiunea cu bărbați luminați și va crea o administrațiune judiciară, a cărei instanță ultimă să fie un tribunal independent și imparțial.

In fine promisiunile ministrului de interne, că va introduce o reformă îmbucurătoare se simțesc încă de pe acum. Fôia oficială publică absolvarea comitelui suprem din Ugocia. Astfelu dacă numai împarte se vor realiza promisiunile noilor ministri, pe cari și i a ales premierul Tisza, se speră la o îmbunătățire radicală a statului ungar.

In Viena domnesce mare neliniște. Mai multe greve au repețit escese și demonstrațiuni turbulente, încât a trebuit să se recure o mare parte din mișcările. Urmările acestor scandale de strade sunt grave, căci mai mulți cetățeni zac greu răniți, unii au murit și tot astfelu și soldați.

Foile cehe vorbesc despre o împăcare a germanilor din Boemia cu cehii. Impăcarea ar fi luat asupra și o ducă la îndeplinire însuși premierul austriac, cont. Taaffe. Spre scopul acesta a și făcut Taaffe o călătorie de sărbătorire sf. Pasci la Praga, unde a convenit cu conducătorii boemilor și ai germanilor și a început a pune basă unei înțelegeri. Efectul visitei lui Taaffe s'a și simțit îndată, deocare unii dintre deputații germani, cari au fost primiți de Taaffe au și început a propaga ideile de înțelegere. Cu toate acestea însă foile germane nu vreau să credă, că s'ar pute face vr'odată proiectata înțelegere.

In Berlin circulă decât-va timp svonul, că imediat după terminarea sesiunii se vor urmări pe cale judecătorească fracțiunea deputaților sociali democratici. La început nu se pré puneau temeiul pe aceste sciri, dar acum chiar organul principelui Bismarck se ocupă de această chestiune și espunerile lui sunt tare bătătoare la ochi.

Intre ministrul președinte italian Crispi și între ministrul de războiu Bertolè Viale domnesc mari diferențe de păreri. Ministrul de războiu nu se învoesc de loc cu risipa, ce se face continuu pentru expedițiuni și e încontra lor. Cele mai multe foi îi spriginesc espunerile și premierul se pare de tot izolat și umilit.

Correspondențe particulare

ale „Telegrafului Român.“

Al VI-lea congres didactic.

Iași, la 6/18 Aprile 1889.

După-cum s'a comunicat la timpul seu prin țările românești, al VI congres al corpului didactic din România liberă s'a ținut în Iași, carele este a doua capitală a țerei, în zilele de 3 4 și 5 Aprile v. a. c. sub președința magnificului și eruditului rector al universității din localitate, dl N. Culian, carele imediat după constituirea biroului la însărcinarea congresului a redactat și trimis o telegramă, prin care corpul didactic român își exprimă cătră regele Carol și regina Elisaveta sentimentele profunde de devotament. La această telegramă a răspuns Majestatea Sa, mulțămind congresului pentru exprimarea ataror sentimente de aderință și omagiu. După acest incident se trece la ordinea zilei.

Un număr însemnat de membri ai corpului didactic — mai cu sémă din Moldova — au luat parte la congres și la desbaterile lui.

In ziua întâiu, 3 Aprile, la ôrele doue p. m. au urmat mai multe desbateri încocate, la cari au luat cuvântul domnii: eruditul secretariu al congresului C. C. Dobrescu deputat la camera, apoi Th. Ionescu, părintele archimandrit Dr. Conon Avramescu, Donici profesor predicator, Troteanu, Ghibănescu, Densușean prof. universitar și alții.

In ședința II din 4 Aprile s'a continuat discuțiunile din prima ședință pentru unificarea școlilor normale. După lungi discuțiuni dl C. C. Dobrescu propune și congresul votă următorul desiderat: Asupra întrebării puse în discuțiune: „Dacă trebuie să fie sau nu deosebire între organizarea școlii normale pentru învățatori și învățătoare și acelei pentru institutori și institutórele dela oraș, ținând socotă

de starea actuală a societății noastre, care ne impune încă pentru mult timp un mod de pregătire deosebit al învățătorilor și învățătoarelor, de pregătirea institutorilor și institutórele dela oraș; având în vedere, că afară de predarea învățământului elementariu și obligatoriu, misiunea învățătorului și învățătoarelor este cu totul alta la sate decât a institutorilor și institutórele dela oraș; congresul corpului didactic din România e de părere, ca să se organizeze 2 feluri de școle normale primare, unele pentru pregătirea învățătorilor și învățătoarelor dela sate și altele pentru pregătirea institutorilor și institutórele dela orașe.

A treia ședință la 5 Aprile a. c. Ședința s'a deschis la 9 ôre a. m. și au luat parte la discuție dnii: Nădejde, C. C. Dobrescu, Atanasiu și alții, după care apoi președintele pune la vot următorul desiderat, ce s'a și votat de majoritatea membrilor: Congresul corpului didactic e de părere că: 1. Pentru cei ce voesc a intra în școla normală de învățatori și învățătoare să se cêră pe lângă calitatea lor de fii săteni, ca să presinte un atestat de terminarea cursului primariu elementariu obligatoriu. 2. Pentru cei ce voesc a intra în școla normală de institutori și institutóre să se cêră ca să presinte un certificat de terminarea cursului de cel puțin patru ani a unei școle secundare ôre care. După această urmăză votarea pentru al 3 desiderat: „Congresul corpului didactic e de părere, că singurul mijloc, prin care se pot recruta buni elevi în școla normală (pedagogie-internat) de învățatori și învățătoare, institutori și institutóre este concursul după programul de admisiune de mai înainte cunoscut și publicat.“ Se votăză apoi după o desbatere scurtă al 4-lea desiderat: „Congresul corpului didactic din România es primă dorința, ca toți elevii școlilor normale de ambe secse să fie interni.“

Și in fine urmăză al 5 desiderat, carele asemenea este votat cu mare maioritate de voturi: „In privința anilor de studiu ai școlii normale primare de ambe secse congresul corpului didactic crede: 1. Anii de studiu ai școlilor normale de învățatori și învățătoare să fie cinci ani 2. Anii de studiu ai școlilor normale de institutori să fie trei.“

Al 6 desiderat se votăză, cum urmăză: Congresul corpului didactic e de părere, că recrutarea membrilor corpului didactic al școlilor normale, să se facă in aceleași condițiuni, ca și la celelalte școle secundare!“ Domnul Rășcan propune să se protesteze contra persecuțiunilor clasei profesoresce in genere, propune dară renouirea desideratului din 1885, care are cuprinderea următoare: „Congresul considerând, că consiliul de administrație al societății corpului didactic din Bucuresci a lucrat pentru a asigura și apăra stabilirea învățământului, autorisăză pe șeful consiliu se aperi și de aci înainte contra oricărei loviri, drepturile inscise in lege ale tuturor învățătorilor, institutorilor și profesorilor din țeră.

După acestea învățatul secretariu al congresului dl C. C. Dobrescu, anunță că viitorul congres, se va ține la Bucuresci tot la 3. 4. 5 Aprile jul. și se va discuta: Principiul după care va trebui să se organizeze programa școlilor primare normale.

Domnul președinte N. Culian, rectorul universității din Iași declară pe la ôra 12 din și desbaterile congresului terminate. La ôrele 3 p. m. s'a ținut banchetul in marele Hotel Traian, la care au luat parte peste 70 de persoane. Masa a fost bine asortată cu mâncări alese, cu vin escent și serviciu prompt. S'au ridicat mai multe toasturi bine reșite. Toți duc dela acest congres scumpe suveniri din patria vestitului metropolit al Moldovei, Beniamin Costachi, din patria neuitatului domn al Moldovei, Stefan cel Mare!! Ioan Dima Petrașcu,

Munții apuseni, a II-a și de Pasci 1889.

„Tot cel ce și-a agonisit speranța in Domnul, mai înalt este decât tot cel ce se întristăză.“ (Din Antif. v. 4.)

Dle redactor! Tractul protopresbiteral al Abrudului prin răposarea protopresbiterului Ioan Gall e întreit in doliu. E in doliu, că a apus un conducătoru dibace de pe terenul bisericesc, carele cu înțelepciunea sa au ținut ortodocșia și vađa ei la nivelul ce i compete; a apêrat interesele religiunii străbune române fără pregetul sanătății sale in toate direcțiunile; e in doliu tractul acesta, pentru că națiunea română din acest tract și din acești munți cu răposarea prot. I. Gall, și-a perdut un puternic Nestor al ei; — e in doliu acest tract, căci e in grijeat ca să afle persoana, care ar fi demnă de a ocupa in acest tract, acest post însemnat.

Despre meritele răposatului nostru prêdemn protopresbiter nu voiu să amintesc de astădată, pentru că la timpul seu in colónele acestui diariu s'a accentuat cu colori destul de vii perderea, ce am îndurat o, precum și in escelentul panegiric al P. O. D. ases. cons. Zaharia Boiu, publicat tot in acest

prețuit diar. Voiu reveni pe scurt asupra întregirei protopopiatului, ce ne stă înainte.

Ne vine și nouă a dice cu paraclisul din sânta Evangelie: „Dómne! om nu avem! Nu avem om ca pár. prot I Gall, carele, când ni se tulbura orizontele bisericesc ori politic, să ne scie consolă și cu siguritate apăra de inimizia biserice și națiunii noastre. Dar nu desperăm, ci avem totă speranța in Domnul, căci însuși dice prin gura profetilor, „Tot cel ce și-a agonisit speranța in Domnul, mai înalt este de cât tot cel se întristăză“; bun este Dumnezeu in etern, carele s'a îngrijit de turma sa prin bărbați cu rivnă pentru biserică și națiune, de când ne-au adus marile împêrat Traian, până acum, in acești munți istorici, va purtă de grijă și de aici înainte, căci cu puternica sa mână conduce sórtea tuturor ómenilor.

Tractul acesta protopresbiteral numit odinórá al Zlatnei a avut norocirea de a avé până acuma in fruntea sa tot bărbați harnici, precum a fost neuitat Iosif Ighian, după aceea Absolon Popoviciu, ér in timpul din urmă zelosul și bunul protopop I. Gall. Protopresbiteri, ca acestia se cade să fie in fruntea acestui protopopiat însemnat, carele la vreme de nevoie, să scie apăra turma lui Christos. Se aude de unii, că ar avea ambițiunea de a se înalță la postul acesta, de și nu sunt nici pe departe demni de a ocupa acest post însemnat in acești munți istorici, in cari poporul român cu atâta ferocitate și au conservat religiunea străbună și cu ea dimpreună 'naționalitatea i nobilă. Nu-i vorba, cu 2—3 escepțiuni, mai fie care preot din acest tract pôte fi protopop precum sunt alți protopopi; dar noue ne trebuie un protopop cel puțin asemenea celor ce i-am avut.

Legislația bisericei noastre pretinde ca un protopop să fie înarmat cu gradurile înalte ale științii.

Tot respectul științii, dacă ar dăruí Dumnezeu protopopiatul acesta cu un astfelu de individ, precum prescrie legea in prima linie, cu toții, cu brațele deschise 'l primim; dar apoi neafându-se atari indiviđi, de ceia mai de a 2-a mână, nu ne trebuie străini, căci de aceia avem in abundență la noi acasă, sunt aici preoți binemeritați la biserică și națiune, din a căror jertfe aduse ca fundațiuni mulți tineri nunumai din acești munți, ci și din țară se cultivă; preoți, cari cu purtarea lor morală, a înmulțit averea și vađa bisericei noastre, a înmulțit și crescut poporul ortodocs, sunt bineveduți chiar la străini.

Pentru aceea, fraților preoți și popor muntean bine să băgăm de sémă, să nu căpêtăm in locul flórei celei frumóse urzică, ve rog să nu ve angagiați la nimenea, să comiteți păcat contra biserice și națiunii, căci acel păcat nu vi-l mai puteți sterge, dice să nu ve lăsați amăgiți de nimenea, se ne rugăm lui Dumnezeu, ca să ne dea omul plăcut biserice și națiunii, și nu credem nici odată, că Inalt Escelenția Sa prea iubitul nostru archipăstoriu și Preaven. consistoriu, in carele avem deplină încredere, cu forța să ne impune pe cineva, căci cu forța se impun desulele poporului român din partea străinilor și dóră nu vom mai fi asupriți și huiduiți și pe terenul bisericesc, sperăm cu firmitate, că vom fi lăsați a ne alege omul nostru după liberă voe și convingere.

Dómne ajută și ne dă omul Ție plăcut.

Ortodocsul din munții apuseni.

Varietăți.

* (Himen.) Magnificența Sa dl deputat diatal Georgiu Szerb de Cuvin și va serbă cununia cu dșóra Clarisse Geist din Budapesta astăđi in Budapesta. Intre numeroșii gratulători primescă și din partea noastră cele mai sincere felicitări!

* (Disolvarea camerilor.) Prin un patent prênalt, datat in Ischl, 19 Aprile, se disolvă camerele din Boemia, Dalmația, Galiția, și Lodomeria cu Cracovia, Corintia, Tirolul, Istria, Görz și Gradișca și s'a ordonat pregătiri pentru a se face noue alegeri.

* (Moștenitoriul tronului român.) Principele de corónă Ferdinand, precum se anunță, va veni in România la 20 Maiu a. c.

* (O broșură interesantă) „Tíz millió oláh, magyar nemzetünknek tözsomszédja ezer esztendő óta.“ (Decem milioane de români, vecinii națiunii noastre maghiare de o mie de ani). Sub acest titlu a apărut in Budapesta o broșură de Ieremias Torma, in care se schițeză materialul și ideile conducătoare, ce voesc ale desvoltă într'un roman, ce are să apară sub titlul „Zeina“, țeița râmleilor. Scopul acestui roman dice autorul e, a face cunoscută națiunea română într'un mod atât de interesant, cum nu o a făcut până acum nime.

Autorul indigită încă in această broșură spriginul reciproc, la cari sunt avisați maghiarii cu românii ca popóre conlocuitoare, dar mai ales ca popóre vecine, și condamnă curentul, prin care se stêrnesce ură între aceste națiuni, precum și pe filologii și istoriografii, cari se încercă a ne denegă originea la-

tină și o aface acésta într'un limbajiu fórte acut un-guresc, demonstrând prin forme gramaticale și prin formațiunea cuvintelor nóstre, că limba română stă mai aprópe de limba clasică latină decât ori care dintre celelalte limbi romanice.

După unele citate judecând, se vede a fi autorul din comitatul Bihariei, și el are și óre cari cunoscințe din literatura și scrierile nóstre istorice, dar nu le cunoște destul de temeinic. Se vede însă, că scopul ce-l urmărește autorul e, a face afrónt mai ales șovinismului neofiților unguri, și din acest punct de vedere îl aprețim.

* (Aniversarea C. A. Rosetti.) A patra aniversare a ilustrului român C. A. Rosetti a eternizat-o și în anul acesta diarul întemeiat de densusul prin articli, cari ne arată cu câte greutate și lupte înverșunate se póte câștigá adevérata libertate. Numérul din 8 Aprile e un număr de lucș și n'ar trebui să lipsescă din casa acelora, cari au auđit vredată de C. A. Rosetti.

* Dl Stefan Albu, carele a fost condamnat la pedepsă de trei luni închisóre de stat pentru doi articli, publicați în „Románische Revue“, terminându-și pedepsa s'a reintors din Vaț la Reșița-montană.

* (Universitatea sásescă.) Alegerile deputaților pentru universitatea sásescă se vor face în 30 Aprile și anme la Sibiu (2 cercuri), Nocrichiu, Mercurea și Sebeș.

* (Universitatea vienesă.) Numérul ascultătorilor dela universitatea vienesă pe semestrul de érnă 1888/9 a fost de 6371, dintre cari 4803 ordinari și 1568 estraordinari. Facultatea teologică au cercetat-o 243 (218 ordinari, 15 estraordinari,) filosofia 788; facultatea juridică 2185 (1292 ordinari, 893 estraordinari) ér facultatea de medicină 3185. Dintre ascultători au fost 5940 din Austro-Ungaria și 431 din străinătate. Ruși au fost 186, români 92, 110 americani, 66 germani, 33 sërbi, 41 englesi, 16 tucii, 16 greci, 17 helvețieni, 13 italieni, 9 francesi. Asia e reprezentată prin 10 ascultători, Africa 1, Australia 3 medicinisti.

* (Tulburările din Viena.) Tulburările inscenate în Viena s'au mai domolit în urma intervenirei energice a poliției și a miliției. Tramvaiurile circuléză aprópe regulat. Paguba e considerabilă și mai tare ó simț jidovii, ale căror prăvălii au fost sparte și jăfuite.

* (Castelul dela Gurgiu.) Intendantul suprem al curții a luat dispozițiunile necesare pentru inventarea tuturor mobilelor castelului archiduceului Rudolf. Din Reghinul sásesc a venit la fața locului o comisiune a judecătoriei cercuale, ér din partea curții un avocat.

* (Scrisórea lui Stanley.) În ședința dela 8 l. c. a societății geografice din Londra s'a cetit și scrisórea lui Stanley, despre care firul telegrafic adusese veste.

În unul din pasagele acestei scrisori, Stanley descrie modul de luptă al sêlbaticilor africani. Între altele acesti sêlbatici, pentru a împedecá intrarea în țeră a europenilor, făceau găuri în drum, găurile le umpleau apoi cu petri ori cu olane ascuțite, pe care le acoperiau apoi cu muschiu de arbori. Se înțelege, că cei din escorta lui Stanley, care erau fără cisme, se răniau grav, și Stanley, povestesc, cum în prima și a călătoriei sale 10 din ómenii lui s'au bolnăvit de picíore.

Numai puțin interesant este și acest pasagiu din scrisórea lui Stanley, în care descrie valeda fluviului Arvini. Dice, că plantele ce cresc acolo sunt de o mărime colosală, pe malurile fluviului se găsesc grămeđi de scoici de stridii, în aer fluturi și alte insecte de o mărime neobicinuită. Timpul acolo este plăcut. Diminéta mai totdeuna este cétă și sórele abia pela órele 11 se póte vedé. Peporațiunea indigenă suferé mereu de fóme. Africanii de aici sunt, spune Stanley, mincinoși și șireți. Unul dintre ei l'a înșelat pe bietul Stanley de a avut apoi sê-și scarpine céfa. Iată cum: el s'a prezentat înaintea lui Stanley și a spus, că în spre sud de Vandeja se află un lac numit Numana, și i-a descris într'un mod cât se póte de viu întréga împregiurime a lacului. Stanley a plecat sê-l vadă. Dóuë đile însă a umblat zadarnic, căci de lac nici pomenire. El nu esista decât în fantasia africanului.

Stanley arată apoi, cum indigenii își fac otrava, cu care ung săgețile lor din nisce furnici mari roșii. Ei uscă aceste insecte, le piséză și făina o amestecă cu oleu.

Bibliografie.

A apărut decurând în Arad, cu tipariul tipografiei archidieceasane: „Curs practic despre cultivarea pomilor și a frágărilor“ lucrată dupăalui Paul Gónczy, pentru învățatori și privați de Ioan Pop Retegănu, învățatoriu în Rodna veche. Prețul 30 cr. Acest

op, care are și mai multe ilustrațiuni, fiind scris într'un limbajiu poporal și cuprinđend multe îndigări practice și folositoare pentru ramii numiți în titlu, se racomândă de sine.

În Nr. 29 al diuariului nostru am fost luat notiță despre aparițiunea opului „*Helvetia și W. Tell*“ de Dr N. Alexi prof. gimn. în Năseud. Acest op se póte procurá dela librăria „Concordia“ din Năseud, cu prețul de 60 cr.

„George Lazar“, revistă pentru educațiune și instructiune anul II Nr. 12, Martiu 1889 a apărut cu următoriu sumariu: Spir. C. Haret: „Instrucțiuni relative la construcțiunea localelor de scólă“ (urmăre.) — G. Constantinescu Rim: „Cauzele venirei grecilor în țerile române.“ — Gh. Ghibănescu: „Valórea numerică a slovelor cirilice.“ — Aug. Frățilă: „Din sintacsa limbii române. Construcțiunea acusativului prepozițional ca obiect drept.“ — S. M. Haliță: „Scoli normali.“ „Bibliografie.“

Lucrul de mână.

Brașov, Sêptemána luminată, 1889.

Articolul prim din Nr. 38 al „Tel. Rom.“, care l-am cetit în urma espedărei articolului meu, din Nrul următoriu, referitoriu la cestiunea lucrului de mână, me îndemná a mai scrie câteva rënduri în privința acésta.

Din mai multe părți am întâmpinat păreri atât pentru, cât și în contra societăților spriginite de mine spre scopul înaintării lucrului de mână. Nu am mai adus motive, prin cari sê-mi validitez părerea că pentru - ce susțin modalitatea înființării de astfelu de societăți. Nu am mai motivat, đic, pe de o parte din cauza scurțimei spațiului, ér pe de altă parte pentru-că acelea se înțeleg de sine.

Apriori constat, că eu am avut în vedere stat. org. al bisericeii nóstre, carele, tocmai între împregiurările sistemului politiceii de ađi, ne este fórte scump, mai scump chiar decât lumina ochilor.

M'am esprimat pentru societăți în înțelesul arêrat, odată pentru-că pe calea acésta, e pré cunoscut, că ajungem la scop cu mai mare înlesnire; al doilea pentru că eram de convingere, că astfelu de dispoziții ca mijlóce menite pentru promovarea problemelor învățăméntului scolar, incap în cadrul stat. organic, care garantéză autonomia metropoliei nóstre atât în cele eclesiastice cât și în cele scolare. Prin esprimarea părerii mele în acésta direcțiune însă nu am vrut și nu vreau sê susțin, că dóră nu ar esista alte mijlóce mai practicabile pentru de a puté ajunge la scopul đorit. Dar chiar când nu s'ar află alt mijloc de ajutorare, singur respectul și sfiala, ce trebuie sê o avem față de păstrarea nevătămată a statutului organic, dacă s'ar dovedí, că într'adevăr îi sunt jignitoare societățile proiectate e de ajuns, sê me facă a abstrage dela acestea.

Eu am pus și pun pondul cu totul pe alte momente, cărora le-am dat espresiune mai apêsată în articolul meu de mai nainte.

Sciut este, că, pentru de a se puté introduce practica lucrului de mână în scólele poporale, e de lipsă a se instruí mai întâiu învățătorii. Instruirea învățătorilor și sistemisarea planului de instrucție cade în sfera de activitate e organelor nóstre supreme scolare. Greutățile, împreunate cu practicarea acestui obiect în scólele poporale singuraticie precum și ajutorarea în partea a învățătorilor spre a se califică cad în sarcina poporului. Sê se impună acum poporului sarcinile acestea numai așa dea dreptul, acésta ar însemná ai escită îndărâtnicia ace stuia față de scólă, în grad mai mare ca până acum, ar însemná a rēcí și instréina pe popor cu totul față de importanta nóstră întreprindere. Acésta ar fi deci o procedere imprudentă.

Dacă străbatem însă la inima poporului nostru pe calea convingerii, el va dá pré bucuroși fără sê i cerem cu forța.

Aici zace partea cea mai însemnată a întreprinderii.

Sê căutăm deci a apropiá pe popor de scólă, al face sê-i cunoscă folósele precum și lipsele ei; astfelu se va simți îndemnat a se inolá la lucru pentru înaintarea problemelor acelora; atunci urméză de sine tragerea de inimă spre daruri benevole, dupăce este pe deplin convins despre bunătatea instrucțiunii preste tot și în special a lucrului de mână, carele e cu mult mai aprópe de priceperea lui (a poporului) decât studiile teoretice științifice. Am đis „daruri benevole“, pentru-că contribuiriile impuse, după-cum aminti mai sus nu duc de loc la scop.

Mai departe noi, cari formăm inteligința poporului, sê nu rămânem numai pe lângă împlinirea „afurisitei“ de datorințe, impusă de oficiul, ce-l ocupăm, ci sê ne procurăm și mângăarea,

de a ne îngrijí de câte ceva folositoriu nêmului nostru pe altă cale, afară de cercul lucrărilor curente ale oficiului, și atunci de sigur aflăm căi și mijlóce, prin cari putem înlesni scóterea la liman chiar și a celor mai complicate și grele întreprinderi folositoare, prin urmare și a întreprinderii din cestiune.
G. Moian.

„Candela“ din Cernăuți în Nr. 1/13 Faur 1889 đice la apelul d-lui Iraclie Porumbescu:

„Apelul Sântiei Vóstre din urmă a esit din inimă sinceră și cu durere pentru popor. Facă Domnul, ca el sê destepțe aceeași durere de inimă și dor de înaintare în inimile tuturor, pe cari îi privește. La noi astéptă lumea în asemenea lucruri inițiativa de sus. Sântia Vóstră aveți marele merit a ve fi abătut dela acel curs sinistru de idee: fiecare în cercul seu sê pună mâna la ce e bun, frumos și folositoriu. Atunci vom puté vorbí de întrarmare și de înaintare. Lucrul e învederat, că tóte ne au gásit cu nepus în masă. Cu atât mai mult trebuie sê încordăm puterile, dacă ne plângem și acuzăm trecutul, apoi e cu cale, ca sê le dăm dreptul celor ce vor veni după noi, a ne acuză și pe noi, că am șeđut cu mâinile în sin.“

Un preot din Bucovina scrie părintelui Porumbescu cu datul de 24 Ian. v. a. c. între altele acestea: Cu adencă emoționare și cu lacrimi de bucurie am cetit „Apelul industrial“ al d-vóstre, și dați mi voie sê Ve felicit stréngendu-vé mâna cea scumpă și părintescă, care a scris acel apel, dovdă vecinică despre deosebitul simțemént de iubire, ce-l pórtă păstoriul pentru fii sei sufletesci din întréga sa patrie.

Îmi voi face datoria în acésta privință, îi voi indemná pe crestini din Clucurica din rêsputeri ca sê trimită vre-o câțiva băeți la scóla din Frățăuți, care va remáné un punct luminos în trista istorie románescă a scumpei nóstre Bucovine“.

Mulțamită publică.

La nou înființatul fond pentru ajutorarea scolarilor sêraci și a scolarilor bolnavi dela scólele medii române gr. or. din Brașov s'au făcut următoarele contribuiri: D-l Dumitru Popovici a binevoit a dărui pe séma acestui fond venitul curat al concertului seu dat în Brașov, în sumă de 100 fl. 10 cr.; d-l Nicolae Popovici de asemenea a dăruiit venitul curat al concertului corului bisericesc condus de densusul în sumă de 67 fl.; d-l librariu editor H. Zeidner a dăruiit suma de 5 fl.; în fine adunarea (generală a institutului de credit și economii „Albina“ ținută în 29 Martiu a. c. a binevoit a votá pe séma fondului în cestiune suma de 50 fl. v. a.

Pentru tóte aceste maritimóse contribuiri subscrisa direcțiune esprimă în numele corpului profesoral cele mai sincere mulțamiri.

Brașov, 6 Aprile v. 1889.

Direcțiunea scólelor medii române gr. or. din Brașov.
St. Iosif, director.

MONITOR.

14

Calendarul sêptemâni

16—22 Aprile.

16 Duminécă: Irina, Agapi, Chionia, Filic, Furtunat, Ianuariu, Septimin, Leonid, Charisiu, Nice, Galini, Calid, Nunechia, Vasilisa, Teodora, Michail. 17 Luni: Simeon, Abdela, Chotazat, Fusic, Acaciu, Adrian, Agapit. 18 Marți: Ioan, Sava, Cosma, Atanasia. 19 Mercuri: Ioan, Pafnutiu, Socrat, Dionisiu, Georgiu, Trifon, Simeon. 20 Joi: Teodor, Victor, Zotec, Zinon, Achindin, Cesariu, Severian, Christofor, Teona, Antonin, Anastasiu, Zacheiu, Atanasiu, Iosaf. 21 Vineri: Ianuariu, Procul, Soson, Faust, Desideriu, Eutihiu, Acution, Teodor, Filipia, Alesandra, Apolo, Isaaciu, Codrat, Macsemian, Anastasiu. 22 Sâmbătă: Teodor, Nearch, Nataniil.

Rituale bisericesci.

Dumineca din 16 Aprile a Tomei, a doua în cincidecime dela pasci, numită și Antipasca. Ritualele acestui prasnic din Penticostariu, ton 1. Útrenia se începe dela „Mărire sântei“ Polieleu. Evangelia invierii. 1. Catavasia pascelor „Điaa invierii.“ La oda a IX în loc de „Ceea ce esti mai cinstită.“ Irmosul și troparele din Penticostariu, și celelalte dea rëndul. Liturgia cu „Christos a înviat“. Fericirile din Canon. Irmosul pascelor. În loc de „Vêđut-am lumina“ se cântă „Christos a înviat.“ Ale Mineiului se pun astăzi la povestină, ér preste sêptemána se împreună cu ale Penticostariului.

Bursa de Viena și Pesta.

Din 25 Aprile 1889.

	Viena	B. -posta
Galbin	5.65	5.60
Napoleon	9.49 $\frac{1}{2}$	9.49
100 marce nemșeci	58.57 $\frac{1}{2}$	58.65
London pe (poliță de trei luni)	117.9	120.25

